

Labklājības ministrijas Dzimumu līdztiesības komitejas sēde

Skolas ielā 28, 2.korp. 3.stāva zālē

PROTOKOLS Nr. 20

Rīgā,

2016.gada 9.jūnijs, plkst. 14:00

Sēdi vada:

Ingus Alliks, Labklājības ministrijas (LM) valsts sekretāra vietnieks, Dzimumu līdztiesības komitejas (Komiteja) vadītājs.

Sēdē piedalās:

Agnese Gaile, LM Sociālās politikas plānošanas un attīstības departamenta vecākā eksperte;

Alise Zālite, Ārlietu ministrijas (ĀM) Humanitāro jautājumu nodaļas 3.sekretāre;

Daina Mežecka, Ziemeļu Ministru padomes (ZMP) biroja Latvijā padomniece sociālajos jautājumos;

Ginta Prūse, Iekšlietu ministrijas (IM) Nozares politikas departamenta Politikas izstrādes nodaļas vecākā referente;

Gundega Krastiņa, Satiksmes ministrijas (SM) Finanšu un attīstības plānošanas departamenta vecākā referente;

Gundega Tentere, biedrība „Resursu centrs sievietēm „Marta”” pārstāve, aizstāj vadītāju Ilutu Lāci;

Ilze Muceniece, Aizsardzības ministrijas (AiM) Personāla attīstības departamenta Personāla nodaļas vadītāja, Ilonas Dreģes, AiM valsts sekretāra vietnieces administratīvajos un juridiskajos jautājumos vietā;

Ilze Rudzīte, Latvijas Pašvaldību savienības (LPS) padomniece veselības un sociālajos jautājumos;

Ineta Īvāne, Izglītības un zinātnes ministrijas (IZM), Izglītības departamenta direktores vietniece, aizstāj departamenta direktori Eviju Papuli;

Ilze Slokenberga, Zemkopības ministrijas (ZM) Starptautisko lietu un stratēģijas analīzes departamenta Stratēģijas analīzes nodaļas vadītāja vietnieks;

Jānis Ilgavižs, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības lietu ministrijas (VARAM) Reģionālās politikas departamenta Reģionālās attīstības plānošanas nodaļas vecākais referents, aizstāj nodaļas direktori Jevgēniju Butņicku;

Jānis Ušpelis, Ekonomikas ministrijas (EM) Tautsaimniecības struktūrpolitikas departamenta vecākais eksperts;

Laila Balga - Biedrības „Sieviešu tiesību institūts” pārstāve;

Līga Timša, Veselības ministrijas (VM) Sabiedrības veselības departamenta starpnozarū sadarbības nodaļas vecākā referente, aizstāj nodaļas vadītāju Ingu Birznieci;

Līviya Marcinkēviča, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības (LBAS) priekšsēdētāja vietniece;

Pēteris Leiškals, Latvijas Darba devēju konfederācijas (LDDK) Sociālās drošības un veselības aizsardzības eksperts;

Sandris Rāgs, Tieslietu ministrijas (TM) Cilvēktiesību departamenta Vispārējo civiltiesību nodaļas juriskonsults;

Pieaicinātie dalībnieki:

Viktorija Boļšakova, LM Bērnu un Ģimenes lietu departamenta vecākā referente;

Gundars Ignats, LM Darba tirgus politikas departamenta vecākais eksperts;

Kristīne Pakārkle, Tiesībsarga biroja Pilsonisko un politisko tiesību nodaļas vadītāja vietniece;

Marija Semjonova, Latvijas Universitātes Dzimtes studiju centra pārstāve;

Lāsma Krile, VM, prakticante;

Sēdē nepiedalās:

Daira Jātniece, biedrības „Latvijas Lauku sieviešu apvienība” biedre;

Edīte Kalniņa, Latvijas Dzimumu līdztiesības apvienības valdes priekšsēdētāja;

Inete Ielīte, biedrības „Latvijas Bērnu forums” pārstāve;

Inta Poudžiunas, Nodibinājuma „Talsu novada krīžu centra psiholoģe

Solvita Vēvere, Kultūras ministrijas (KM) Sabiedrības integrācijas departamenta direktore;

Maiga Dzērvīte, Jauno pensionāru biedrības pārstāve;

Natālija Freimane, ĀM Latvijas pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās biroja trešā sekretāre;

Sēdi protokolē:

Dana Tarāsova, LM Sociālās politikas plānošanas un attīstības departamenta vecākā referente.

Darba kārtība

I.Alliks atklāj Komitejas sēdi un iepazīstina klātesošos ar sēdes darba kārtību:

1. OECD iniciatīvas dzimumu līdztiesības jomā;

2. Pamatnostādņu sieviešu un vīriešu vienlīdzīgu iespēju un tiesību nodrošināšanai 2016.-2020.gadam projekta apspriešana;
3. Aktualitātes ar dzimumu saistītas vardarbības mazināšanā.

1. OECD iniciatīvas dzimumu līdztiesības jomā

(G.Ignats – LM; Komitejas locekļi)

G.Ignats prezentācijā iepazīstina klātesošos ar pamatinformāciju par OECD darbības principiem un OECD saikni ar dzimumu līdztiesības politiku. Prezentācijā G.Ignats skaidro OECD pieeju politikas rekomendāciju veidošanā, kas balstās uz vairāku soļu izpildi – datu vākšanu, analīzi, diskusijām, lēmumiem, īstenošanu un pārbaudi. Prezentācijā G.Ignats informē par OECD lēmumu pieņemšanas sistēmu, OECD struktūru un dalībvalstu iesaistīšanās iespējām, kā arī par Sociālās politikas darba grupu, kas, cita starpā, analizē bērnu un ģimenes politiku, pensiju politiku, dzimumu līdztiesību, sociālo aprūpes un LGBT jautājumus. G.Ignats sniedz ieskatu par OECD izstrādātajām dzimumu līdztiesības rekomendācijām 2013¹. un 2015². gadā, to nozīmi un lomu OECD dalībvalstu sasniegumu novērtēšanā. Noslēgumā, G.Ignats informē par pētījumu datubāzi, kas dažādās jomās analizē OECD dalībvalstu sasniegumus, tostarp arī dzimumu griezumā.

I.Alliks aicina izteikt komentārus vai uzdot jautājumus.

L.Balga jautā par Latvijas NVO iespēju iesaistīties OECD aktivitātēs, kā arī informē par “Resursu centra “Marta””, Latvijas Sieviešu Nevalstisko Organizāciju Tīkla un biedrības “Līdere” iniciatīvu veidot atsevišķu padomi pie Ārlietu ministrijas ar mērķi ietekmēt līdztiesības politiku Eiropas Savienībā. Vaicā, vai Dzimumu līdztiesības komiteja būtu ieinteresēta sadarboties ar šo potenciālo padomi.

Ārlietu ministrijas precizējums: Š.g. 7.jūnijā notika Ārlietu ministrijas pārstāvju neformāla tikšanās ar Latvijas dzimumu līdztiesības un sieviešu tiesību jomas NVO pārstāvēm. Tikšanās mērķis bija nodibināt kontaktus, kā arī diskutēt par sadarbības stiprināšanas iespējām Latvijas ārpolitikas instrumentu izmantošanā, konkrēti – starptautiskajās organizācijās (ANO, EDSO, Eiropas Padomē). Šobrīd nav paredzēts veidot formālāku sadarbības ietvaru, piemēram, padomi. Sanāksmē piedalījās pārstāves no tādām organizācijām kā Resursu centrs sievietēm “MARTA”; biedrības “Papardes zieds”; biedrības “LĪDERE”; Sieviešu tiesību institūta, Latvijas Pretnabadzības platformas; Eiropas Sieviešu lobija; biedrības “Latvijas Sieviešu nevalstisko organizāciju sadarbības tīkls”.

G.Ignats skaidro, ka līdzīgi kā tas ir citās starptautiskajās organizācijās, NVO loma ir būtiska un organizācijas tiek iesaistītas diskusijās un pētījumos, taču komiteju un darba grupu sēdēs valsti pārstāv publiskās pārvaldes pārstāvji.

¹ [https://www.oecd.org/gender/C-MIN\(2013\)5-ENG.pdf](https://www.oecd.org/gender/C-MIN(2013)5-ENG.pdf)

² http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/governance/2015-oecd-recommendation-of-the-council-on-gender-equality-in-public-life_9789264252820-en#page1

2. Sieviešu un vīriešu vienlīdzīgu iespēju un tiesību nodrošināšanas 2016.-2020.gadam pamatnostādņu projekta apspriešana

(A.Gaile – LM; Komitejas locekļi)

A.Gaile informē klātesošos par pamatnostādņu projekta sagatavošanas stadiju, skaidro veiktās izmaiņas pamatnostādņu 1.pielikumā “Situācijas izvērtējums”, kas tika veiktas, balstoties uz komitejas locekļu komentāriem un precizējumiem. A.Gaile iezīmē būtiskākās situācijas izvērtējumā identificētās nevienlīdzības sieviešu un vīriešu dzīvēs Latvijā, izskaidro pamatnostādņu politikas mērķi, pamatnostādņu mērķi, piedāvātos četrus rīcības virzienus, kas balstīti situācijas izvērtējuma analizē, kā arī izskaidro politikas rezultātus, kurus ir plānots sasniegt, īstenojot pamatnostādnēs noteiktos uzdevumus.

P.Leiškalns skaidro, ka nabadzības riskam ir pakļautas vairāk sievietes – pensijas vecuma grupā, taču pirmspensijas vecumā nabadzības riskam vairāk pakļauti ir vīrieši. P.Leiškalns pauž viedokli, ka neredz veidu, kā būtu iespējams mazināt segregāciju izglītībā, jo pašreizējā situācijā sievietes – biežāk kā vīrieši – iegūst augstāko izglītību Latvijā. P.Leiškalns pauž viedokli, ka ir nepieciešams palielināt algas sieviešu profesijās, kā piemēru minot bērnudārza audzinātājas, jo atalgojuma palielināšana varētu veicināt arī vīriešu iesaistīšanos profesijās. P.Leiškalns savu viedokli pamato tajā, ka pastāv sabiedrības uzskats, ka vīriešiem ir jābūt galvenajiem naudas pelnītājiem ģimenē.

I.Slokenberga vaicā, vai paredzēts, ka sievietes tiks īpaši mudinātas strādāt, piemēram, uz meža izstrādes tehnikas, kombaina u.c. fiziski smagos, nenormēta darba laika apstākļos, ar mērķi par katru cenu šajās nozarēs novērst segregāciju pēc dzimuma?

A.Ilves vaicā, vai pamatnostādnēm tiks piešķirts finansējums un cik reāli ir, ka projektā iecerētais tiešām arī tiks realizēts dzīvē.

L.Balga papildina A.Ilves jautājumu, vaicājot, vai rīcības plānam tiks piesaistīts atsevišķs finansējums.

A.Gaile skaidro, ka pamatnostādnēs tiek iezīmēti tie rīcības virzieni un uzdevumi, kas tiks īstenoti kā specifiski pasākumi vai arī tiks izcelti specifiski dzimumu līdztiesības aspektus vērā ņemoši pasākumi, kas ir paredzēti citu nozaru politikas plānošanas dokumentos. Līdzīgi kā iepriekšējos dzimumu līdztiesības politikas plānošanas dokumentos, atsevišķs finansējums pamatnostādnēm, visticamāk, netiks piešķirts, bet plānotie pasākumi tiks īstenoti vai nu esošā budžeta ietvaros, vai nu piesaistot ES struktūrfondu līdzekļus vai arī meklējot citas ārvalstu finanšu palīdzības iespējas.

I.Alliks pauž viedokli, ka resursi tiks akumulēti ne vien Labklājības ministrijas budžetā, bet meklējot dzimumu līdztiesības dimensiju arī citu iestāžu jau esošos projektos, piemēram, aicinot pētījumos iekļaut dzimumu līdztiesības dimensiju.

L.Balga vaicā par NVO lomu rīcības plāna izpildē, aicinot paplašināt NVO iesaisti tajā.

A.Gaile skaidro, ka pamatnostādņu projektā ir indikatīvi iezīmēti uzdevumi, kuros NVO līdzdalība būtu svarīga, bet, ja Komitejas locekļi saredz savu līdzdalību arī citos uzdevumos, aicina papildināt un precizēt. **G.Tentere** pauž viedokli, ka šaubas rada mērķis, kas sevī iekļauj frāzi “veidot jēgpilnas attiecības”. Vaicā, kā šis mērķis tiks sasniegts. Arī tikumības politika skata šo jautājumu.

I.Īvāne aicina pievērst uzmanību pamatnostādņu projekta 2.rīcības virzienam, norādot, ka tas var dublēties ar Izglītības attīstības pamatnostādņu mērķiem.

A.Gaile skaidro, ka Izglītības attīstības pamatnostādnēs šie jautājumi netiek skatīti no dzimumu līdztiesības perspektīvas, līdz ar to šajās pamatnostādnēs ir vēlme iezīmēt tos pasākumus, caur kuriem, pievēršot uzmanību sievietes un vīriešu vienlīdzīgu iespēju un tiesību aspektam, varēsīm sasniegt šajās pamatnostādnēs nosprausto mērķi un rezultātus, vienlaikus nedublējot dažādu nozaru politikas plānošanas dokumentos plānoto.

I.Alliks skaidro, ka šos mērķus ir nepieciešams skatīt dzimumu līdztiesības perspektīvā, jo tas dos atskaites punktu par Latvijas sasniegumiem konkrētajā periodā. Aicina piedāvāt alternatīvas.

I.Slokenberga pauž viedokli, ka Zemkopības ministrijai neapmierinošs šķiet Situācijas izvērtējumā rodams teikums, ka Zemkopības ministrijas kompetenču nozare tiek atklāta kā visvairāk segregētā, neanalizējot un neatklājot objektīvos cēloņus, kāpēc tā varētu būt. Ja ieraksts paliks tā esošajā redakcijā, Zemkopības ministrija iebildīs. Minētajās nozarēs nav ierobežojumu strādāt sievietēm, ja viņas to var un vēlas.

A.Gaile aicina I.Slokenbergu iesniegt komentārus par dokumentu saturu.

I.Slokenberga vaicā, vai dokuments tiks publicēts Labklājības ministrijas mājaslapā, kad tiks izsludināts uz publisko apspriešanu.

I.Alliks skaidro, ka jebkurš dokuments, pirms tā iesniegšanas uz saskaņošanu Valsts sekretāru sanāsmē, vismaz divas nedēļas pirms tam tiek izsludināts sabiedriskajā apspriešanā.

I.Alliks aicina Komitejas locekļus papildinājumus, komentārus vai priekšlikumus iesūtīt **līdz 17.jūnijam**.

3. Aktualitātes ar dzimumu saistītas vardarbības mazināšanā.

(V.Boļšakova – LM; Komitejas locekļi)

V.Boļšakova sniedz informāciju par aktualitātēm ar dzimumu saistītas vardarbības mazināšanas jautājumos. V.Boļšakova informē par Labklājības ministrijas gatavoto ikgadējo ziņojumu par vardarbībā ģimenē, īpaši pievēršot uzmanību dažādiem vardarbības situāciju raksturojošiem datiem un rādītājiem, Eiropas Padomes konvencijas par vardarbības pret sievieti un vardarbības ģimenē apkarošanu un novēršanu jeb Stambulas konvencijas parakstīšanu, Ministra kabineta rīkojumu Nr.292 un tā dotajiem uzdevumiem un turpmāk risinājumiem jautājumiem normatīvajos aktos, kā arī sniedz īsu ieskatu vardarbības formai, kas Latvijā šobrīd vēl nav aktuāla, bet tāda var kļūt, iebraucot cilvēkiem no valstīm, kurās sievietes dzimumorgānu kropļošanu ("*Female Genital Mutilation*" – saīsinājumā "FGM") tiek izmantota.

I.Rudzīte vaicā par to, ko paredz dati par vardarbību no audžuvecāku pusēs. Vai runa ir par audžuģimenēm to tiesiskajā izpratnē, vai kā patēviem vai pamātēm?

V.Boļšakova informē, ka esošajā situācijā Iekšlietu ministrijas informācijas centrs reģistrē visus cietušos arī pēc to radniecības, un ir situācijas, kad šie atšķirīgie aspekti tiek jaukti.

I.Slokenberga vaicā, vai ir pieejama informācija par to, cik ģimenēs vardarbīgi ir tēvi, un cik – mātes?

V.Boļšakova informē, ka 2014.gadā aptuveni 60% vardarbīgo vecāku bija tēvi, 40% - mātes.

I.Slokenberga informē, ka Krīžu centra “Skalbes” pētījums atklāja, ka mātes ir divas reizes vardarbīgākas, kā tēvi.

V.Boļšakova skaidro, ka šie dati tādi varētu būt. Jautājums – vai tas ir dēļ sieviešu vardarbīguma, vai arī fakta, ka tieši sievietes vairāk laika pavada ar bērniem, kā vīrieši.

I.Slokenberga komentē, ka vīrietim esošajā kultūrā, kur vardarbība pret viņiem tiek uztverta ar humoru, ir grūtības doties uz policiju un ziņot par piedzīvotu vardarbību.

I.Rudzīte vaicā, kādi ir bijuši iemesli, kādēļ ir atteikta tiesiskā aizsardzība pret vardarbību?

V.Boļšakova skaidro, ka 2015.gadā ir bijuši aptuveni 100 atteikumi tiesiskajai aizsardzībai pret vardarbību. Par konkrētiem iemesliem patlaban ir grūti spriest.

Sēdi beidz plkst. 16:00

Komitejas priekšsēdētājs

I.Alliks

Protokolēja

D.Tarāsova